

TIDEVARVET

TIDEVARVET

N:r 50: 1928

Veckans ledande artikel heter Vid korsvägen och behandlar bl. a. professor Thyrens jänkingsplan.

Vi behöva den stora suggestionen är en fortsättning på Dr. A. Nilssons studie omkring äktenskapsproblemet.

För ett försök att införa fri läsordning i en dansk folkskola samt för försökets bedömande redogörelse i Kunskapsmättet återigen.

Tidevarvet ser sig ännu en gång nödsakat att ta upp den norrländska dietfrågan. Signaturen X-Ray skriver därom under rubriken Medan gräset växer dör kon.

Elsa Wilkens anmäler i Polskt och skånskt två barndomshistorier, Marika Stjernstedt, Mitt och de mina samt Anna Lenah Elgström, Den kloka Elsa.

Den för ett år sedan av Birka-gården upprättade platsförmedlingen skildras i Personlig arbetsförmedling.

Våra postprenumeranter torde observera medföljande formulär till prenumerations, som bemäktat torde verkställas i god tid, så att intet avbrott i postförändelser måtte ske.

Birkagårdens Arbetsförmedling

anskaffar arbetskraft för husligt arbete, vård och tillsyn av barn och äldre samt kontors- och affärsöronal.

Kl. 10-3, lördag kl. 10-12
Karlsbergsvägen 86 b
Tel 84055 och V 11063

Homeopatiska Självvåkaren

av Klara Fransen.

Ny upplaga (7-8 tusendet). Första svenska originalarbete byggt på egna erfarenheter. Förord av Läkare, Fås 3 S. F. V. H. Byrå, Sibyllagatan 36 Stockholm.

Pris 6 kr. Utgiven av Svenska Föreningen för vetenskaplig homeopati.

Svenska Eldbegångelse Föreningen

Barnmatning 2 Å — Stockholm
Öppen 10-4, lördags- och helgdagsaftnar 10-3
Tel. Norr 2200 för eldbegångelser
Norr 2280 = medlemsanmälan.

Avgift 10 kr. en gång för alla, för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

Femkapitel om Victor Rydberg

All död kunskap är inte bara död utan skadlig, ty den lägger sig som ett skal kristen själens levande kärna. säger Kristin Kold. Detta års artikel s. k. jubileer, som med ytterligare maktspråk vill tvinga oss att alla på en gång, helst på en bestämd dag, återuppleva något som vi själva eller kanske andra en gång upplevat, det hör säkert samman med vår tids jagande efter "vissa kunskapsmätt", som lätt bli inte blott döda utan också skadliga.

Vad jag en gång upplevat finns ju i mitt blod och bestämmer i sin mån vad jag i dag står färdig att reagera för. Och jag får ej begära av de gamla upplevelserna att de än en gång skall bjuda en öppnad dörr. Men det finns ju udda dagar. Klara Johansson har skildrat dem — det kan ej hjälpas att man åter går till hennes »baktankar» för att få lösennyckeln till sällsamma eller förbisade företeelser. Hon säger: »I går hade jag en av dessa lyckliga, skenbart föspända dagar som jag numera så sällan unnar mig. Jag har för resten ingen makter över dem: de kommer av sig själva, kräver och parlamentarar inte utan själv sig ner och tar kommandot. — Jag är opersonlig, ointresserad, det vill säga öppen för allt, jag läser ingen bok, men jag blickar i många, långsamt, sugande. Därvid upp-

dagar jag ting som dölde sig för mig när jag metodiskt genomgick sida för sida —».

Sådana udda dagar vore de äkta jubileumsdagarna, då det som verkligen kan kallas vår andliga egendom får liv och uttryck.

Det tycks mig som om dr. Knut Hagbergs bok om Viktor Rydberg för ihop med sådana särskilda dagar — månne hos den kunskspråkige litteraturhistorikern eller hos Viktor Rydberg själv, den outhärliga forskaren. Kanske hos båda och då med ett inre samband — som förmedla också till läsaren. Och man ledes att — främst i Viktor Rydbergs dikter — långsamt och sugande uppdaga förut fördolda ting.

De fem kapitlen i Knut Hagbergs bok om Viktor Rydbergs bok har namnen 50-talsliberalismen, Bibels lära om Kristus. Den eviga gåtan, Grottekvarnen och värdrödet, Vandringsmän. Deras mäktiga verkan beror kanske inte främst på den kännbart starka personliga upplevelsen och den konstnärliga framställningskonst, som format ut dem. Hemligheten är visst den, att Viktor Rydberg har stått upp och rört vid en sträng, som i vårt tid ligger så darande redo att ljuda, att blir den, efter år — kanske tv — av tystnad anslagen, så förmoder den taga upp i sig och göra till

bitoner de bredvid liggande strängarnas svängningar. Den kan kallas längtan efter en livsändning, eller kanske hellre världsakadning. Viktor Rydberg vittnar hur svårt det är för den som är stadd på denna längtans väg att verkligen nå fram. Men smitt i besivelsen kunde han bärga vissheten att han frågat rätt. Och det är ganska underbart att samma höst som Arnold Norlind från sin veranda talat om sett enda skapande Liv, ofjätrat, obesudlat, ägande all harmoni, klarlyst, makfullkomning, kärlek» återupptäckta Viktor Rydbergs slutliga visshet att »den andliga världen utgör en enhet, i vilken intet ofullkomligt finnes; bristen höv vill sinnevärlden allena och ändast skenbara — och kanske återupptäckta desamma i vad man själv vet. Men vi ha så svårt att tro på det som vi vet.

Doktor Knut Hagbergs bok om Viktor Rydberg anbefalles — inte för att det är Viktor Rydbergs jubileum utan för vad den ger. Och inte för att på något sätt föregripa utan för att omedelbart ledsga dessa anbefallande ord med en pust av liv, som kan gå till själens levande kärna, anföras på annat ställe i denna tidning några utdrag ur den härmed anmälda boken.

H. L. H.

Medan gräset växer dör kon

En kirurg, som arbetat vid ett norrländskt lasarett, konstaterar att sjukdomen magår är av en annan och mera svårartad karaktär i vissa delar av Norrland än på andra ställen av vårt land.

Han påpekar orsakerna: illa lagad och olämpligt sammansatt föda, särskilt framhålls bristen på vitaminer. Misbruk av kaffe och snustobak; därav mag- och tarmsmärter. Bidragande faktorer: dåliga tänder och dålig tandvård. Läkaren ifråga framlägger också förslag till avhjälpande av dessa allmänt erkända missförhållanden.

En livlig pressdebatt utspinner sig. Ingen kan egentligen förneka fakta, men uttalanden, åsatta av somliga, som överdrift och förtal mot Norrland. Och en invärtes läkare, också från ett norrländskt lasarett, anmäler att han sedan flera år är sysselsatt med att utreda denna sak. Man bör vänta med några år göranden tills hans utredning är slutförd och givit vägledning.

Tandfrågan tilldrar sig särskild uppmärksamhet. Att invånarna i vissa norrländska platser ha misserabla tänder synes vara västnat och sant. Starka skal tala för att detta beror på latent skörbjugg och sannan hänger med den konstaterade bristen på vitaminer, framförallt de som skall motverka skörbjugg. De återfinnas i tomater och rödbetor, i rå vitkål och spenat, hjortron, hallon

och jordgubbar. Dessutom i apelsiner och bananer m. m.

Nu tycks att det skulle vara enklast, att så fort som möjligt söka till dessa hemstaka landsdelar sända så mycket vitaminhaltiga livsmedel som möjligt och förnämligen att i näder förtära dem. Banankommitteén erbjöd sig även att ställa 600 kg. bananer i veckan fraktfritt till förfogande under den nästa årstiden till försök i skolor, barnkrubbor o. dyli. Vad bananer be-

träffar synas nyare undersökningar hava visat att den förut ifrågasatta vitaminhalten finnes i riktig mängd vad D och C beträffar. Det vill säga just de vitaminer, som senare skyddas mot rachiitis och skörbjugg.

Medicinalstyrelsen har nu haft ordet. Inkallade till konferens både kirurgen och invärtes läkaren ifråga, dessutom en tandläkare och förste provinsialläkarna från de norrländska länen samt en vitaminprofessor. Och så konstaterade de vad alla visste förut, »att i övre Norrland förekomma vissa sjukliga tillstånd, som äro mindre vanliga i sydliga delar av landet och som sannolikt åtnimstone delvis äro orsakade av en ensidig kost. — Åtgärder äro: hög grad påkallad och behövliga. — Alldenstund vår kinnedom om orsaksmomenten äro bristfälliga och såhunda underlag saknas för en förebyggande verksamhet, bör denna föregås av undersökning om de sjukliga symptonen efter riktlinjer, som uppjagats av de inkallade personerna.

Men detta kostar pengar. Vitaminprofessorn vill ha femton tusen kronor till utforskande av vissa frågor om lungen och blåbär verkligen sakna C-vitaminer; om ej hjortron-dricka kan beredas analogt med limgodricka; om frusen potatis förlorar sin vitaminhalt m. m. Och invärtes

Forts. å sid. 4.

hör man i de familjer som köpa i

glatt prat om mat

Konsum

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

NORDINGS
NORRLANDS GÅTAN 16 STOCKHOLM HÄMMINGATAN 12
eau de cologne

Devinis.

TIDEVARVET

Unkommer varje helgfrid lördag.
Slussplan 1-3, 2 ur. Stockholm.
UTGIVARE:
Åsa Nilsson.
REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Edla Wägers.
Elisabeth Tomm.
Honorarie Hermann.
REDAKTIONSKRÄTTER:
Carin Herminie.
Mottagningsid 10-12.
Telefon Norr 4842.
EXPEDITION:
Telefon Norr 28443.
Norrström kl. 10-12 f.m. 1-4 e.m.
PRENTERINGSPLATS:
För helår kr. 6:-- halvår kr. 3:50.
Kvartal kr. 2:-- Lösnummer 15 öre.
ANNONSPLATS:
1 text 20 öre
per millimeter.
Teatistid eller särskilt begär plats 25 öre

Vid korsvägen Var äro människorna!

När larvet fram valörens 1928 nu börjat lägga sig, kanske där äntligen kan bli tid och utrymme för att tala om det läge var till svensk politik kommit i vårt land. Vid valet sökte både högerpartierna och socialdemokraterna att ernå majoritet. Mellanpartierna gingo som bekant med högern, om för att vinna mandat eller hindra socialdemokratisk majoritet eller båda delarna, må lannas därhän. Högern ryckte fram, och mellanpartierna, som icke vunno något, stå alljämt som »tungan på vägen».

Den väntade försvarsutredning har blivit tillstått. Man behövar inte längre vara i spänning över vilken sammansättning den skall få. Försvarsministern har tillkallat fyra militärer att som sakkunniga inom försvarsdepartementet biträda med utredningen. Det är öfverste J. F. Söderborn, kommandörkapten A. Örnberg, förste marintendents C. H. Ekman och majoren vid generalstab H. F. Falk.

De sakkunnigas uppgift går ut på att biträda vid utredning ifråga om höjandet av försvarsväsendets effektivitet. Försvarsministern har i ett uttalande påpekat vissa av de främsta uppgifterna. Där är frågan om flygväsendets utveckling, som på grund av materiefördring inte kunnat följa 1925 års beslut. Där är Gotlands försvarsfråga och frågan om krigsmaktens högsta ledning etc. De som hoppats på en allsidig och förödmjör utredning ha anledning att för närvarande känna sig djupt besvikna inför de till synes ensidiga syften, som skola leda de sakkunnigas arbete.

Om regeringen vill lägga allsammans i militärernas händer finns det ingenting annat än en opinionssforms som kan beveka parterna att begära en verkligt mänsklig, allsidig utredning.

Icke genom skuldsättning

Statens egnaansvarstyreelse har till regeringen inlämnat det förslag styrningen annodats utarbeta i och för änskaftandet av mindre jordbruk säsom passerställen åt mindre be- medlade och omedelade lantarbeta- re och med dem jämställda. Tive- varvet skall på nyåret återkomma till de förslag, som här framställts i samband med lantarbetafrågan för övrigt. Vi hävda alltså, att det icke lär vara möjligt att avvälja ett missförhållande enbart genom lån. Även om något sådant politiskt sett kan vara ett klokt grepp.

ger och omedelbart överlämna åt fä- talen den bestämmanderätt över ka- pitalen, som de genom majoritetsvägen nu äro i färd att skaffa sig! Eller också - få vi slå på den åter- stående vägen - äro västanter nu vi kalla den, fast det säger inte så mycket. Den är knappast farbar för stora maskiner och lämpar sig i varje fall inte i närvarande skick för busstrafik. Till en början få vi nog nöja oss med att gå steg för steg och fot för fot. Den vägen för oss inte efter västyrelsens blint ut- stakade raka linjer, som inte ta hän- sikt till något annat än att under- lätta en snabb trafik. Den bygger inte enbart på de lagar människorna skrivit, utan i främsta rummet på de beskrivna lagar, under vilka män- niskorna låga. Dessa gå inte efter partilinjor. De gå efter tidens och liv- vers kräv, som vill i förverkliga. Vi stå vid korsvägen!

Smakfullkranrar, alla priser

La fleuriste

6 Malmorgsgatan Alim. Norr 6296 Riks 2550

Engelbrekts Sjukvårdsbekyrä ansök. ev. sjukvårdskort och enkla- re, även barnvårdskort. Vallhallväg, 18, 86181, N. 24113

Thufvesson's Blomsterhandel ROTEGANGEN 10 SÖDERSTEN 10 BOKHOLM 10 Rörbäcksg. Hantverksbsten Telefon: S. 15669, S. 289

Kunskapsmättet återigen

Några intresserade danska lärare togo för fyra år sedan initiativ till införandet av fria folkskolor i Vanlöse folkskola nära Köpenhamn. De fingro föräldrarnas samtycke och skolmyndigheternas till- ställe mot vissa villkor. Hela Dan- mark följde med intresse detta för- sök att för första gången praktisera fri undervisning i en folkskola. Ock- så i grannlanderna fräste man up- märksamheten på denna händelse så- som varande ett betydelsefullt fram- steg för nyare skoldider.

Nästa gång man fick höra talas om saken var i oktober i år, då så- väl svenska som danska utdnigar konstaterade: Vanlöseförsöken göra fiasko. Sedan var det tydt i de sve- nska tidningarna och det kategoriska ordet fiasko, som så ofta användes för att uttrycka nya försök, fick kvar- stå som slutligt omdöme. I själva verket har saken flera sidor, som det väl kan löna sig att ta reda på.

När skoldirektionen för fyra år sedan gav sitt samtycke till fri un- dervisning i ett begränsat antal klas- ser i Vanlöseskolan, skedd det med- vilkor att inga barn utan föräldra- nas medgivande skulle få undervi- sas i de fria klasserna. Dessa klas- sers antal uppgick till 10 med 300 elever. Friheten bestod i att lärarna, som åtagit sig uppgiften, skulle få undervisa barnen på det sätt de fun- no lämpligast, utan något myndighe- teds läge sig i det. Klasserna voro sålunda befriade från de årliga för- hören, men man förutsatte att bar- nen till slutet av den tilltänna för- söketiden, fyra år, skulle visa sig ha inhämtat samma kunskaper som eleverna i de vanliga klasserna.

Av de två klasser som efter fyra- årsperiodens slut prövades, befanns enligt skoldirektionen den ena ligga betydligt under genomsnittet vad kunskapsmättet beträffar, medan den andra stod på en tillfredsstäl- lande nivå.

Disciplinen betecknas däremot i skoldirektionens redogörelse som synnerligen god. Barnen äro fria i sitt uttryckande, men på ett natu- rligt och tillämpligt sätt. De äro artiga och vänliga, frimodiga gentemot läraren och tygligen inte besvärade av de främmande, som komma på besök. De äro långt ifrån ett besvär- ligt eller dåligt element bland de övriga skolbarnen, som man frukta- de från början. Några särskild upp- föring till styret högligt brukas inte från lärarnas sida och saknas heller inte.

Samarbetet mellan lärare och för- äldrar har varit av bästa slag. Ef- tern skoldirektionens beslut om klas- sernas upphörande antogo föräl- drarna enhälligt vid ett stort möte en resolution, som uttryckte deras för- vånning över det resultat skoldirek- tionen kommit till samt innehöll be- gränsan om att skolmyndigheterna måtte bevilja de nuvarande frie klassernas löbchallande samt upprät- tande av nya fria klasser.

Av ganska stort intresse är att ta del av »diskussionen i Köpenhamns abogersid». Å ena sidan framhål- les: det är bra skönt att detta för- sök med några hundra barn har vi- sat sig vara underlägsat den underv- isning, som ges Danmarks övriga hundratusentals skolbarn. Det skulle vara alltför beklagligt, om en så- dan vetenskap tankes som avvisat i ett praktiskt experiment, skulle visa sig ha störra värde än den skolan, som man annars bygger på, som vi själva blivit undervisade efter i skolan och som våra barn undervisas efter den dag i dag är. Det är lugnande och tillfredsställande.

Men det ger också en falsk bild av förhållandena att mäta med den gamla skolans mätt. Och det är vad man här har gjort. Man har sökt fastställa ett visst kunskapsmätt utifrån att ta med i räkningen den omläbara vinst, som består i barnens utveckling för övrigt.

Vad betyder ett kunskapsmätt, mer eller mindre godtyckligt före- skrivt och konstaterat, i jämförelse med den långt viktigare frågan: vilket slag av människor det är, som lämna skolan. Hur kan en för till- föllet öppnadt färdighet eller min- neskunskap mäta sig med värdet av en väckt och starkt iakttagelseför- följande, oskadad arbetslust och initia- tivkraft.

Rösterna för fortsatt fri underv- isning äro många och mäktiga. Skolborgmästare Kaper har slutligen förklarats att om stadens Budgetut- skott beviljar anslag till fortsatt försök, kommer skoldirektionen inte att känna sig åsidosatt. Likväl som skoldirektionen gjort påbörjat, genomfört och avslutat försöken i Vanlöse kommer den att vara i stånd till att på ett lojalt sätt övervaka och leda en liknande institution om den på nytt kommer till stånd.

Trots den överrumpling för vilken de verkligt varit intresserade och själva uppförande lärarna utsets, genom att utan vidare få sitt arbete betecknat som fiasko, finnas alltså stora utsikter till att saken får en god fortsättning.

Mötesplatsen

Frisingade Keimnors Riksför- binds Centralstyrelse sammänträdd till extra centralstyrelsemöte månd- lagen den 7 jan. 1929 i Stockholm.

Upplysningskurs i Malmö-Lund på nyåret.

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet anordnar sin 3:e upplysnings- kurs den 8-12 instundande januari. Denna gång förlägges kursen, såsom tidigare meddelats, till Malmö (8-10 jan.) och Lund (den 11, 12 jan.). Preliminärt program har i dagarna utsetts. Kursen behandlar i sin 4:te föreläsning och på denna arbetar för internationalt samarbete. Professor Uden Uden föreläser om Nationernas förbunds politiska verksamhet, professor Th. Thunberg om dess hygieniska arbete, och frö- kan Henni Forsthammer (Köpenhamn), som är vice ordf. i N. F:s kommission för humanitär verksamhet, om denna kommis- sions kamp mot handeln med kvinnor och barn samt om flyktingfrågan.

Om pågående samarbete mellan olika re- gioner och bykommunförbund föreläsa kryko- lerherdar B. Forell och led. dr J. Lind- sköld. Liksom vid föregående kursen upptar arbetsfröden en särskild avdelning med föredrag om nya vägar till samtie- stånd inom produktionen samt av fr. Ker- stin Hesselgren om den mänskliga faktor inom industrin. Om internationell koopera- tion på uppfostrans och undervisnings- område kommer förståndsbehörskan att hållas som ledarna för den internationella pe- dagogiska kongress i Göteborg. Vidare in- ternationellt »Education» professor Pierre Bover och M. de Maré Curtis. Den senare är av Svenska skolans föredringsin- bjudet till Sverige. Bland övriga förelä- sare märkes docenten Axel Höjer, lektor N. B. Liljekrantz (Frestankan i Norden) litteratur», professor Knut Fabricius (Kö- penhamn) talar om Skåne som gränsland. Underhandlingar pågå med flera föreläsare. Så kommer antagligen Johan Bojer att hålla ett föredrag.

Kursen avslutas någon vesper i Lund. Donskyrka med biskop Rodhe som predi- kant.

Efter de föreläsningarna som hållas på främmande språk, kommer en sammant- tande väkning att lämnas.

Anmäslningar mottagas kl. 12-4 em. i Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, David Baggersgatan 9-11, 2 tr., Stockholm. Kursavgift för hela kursen 3 kr., för dagarna i Lund enbart 2 kr., Halvdags- biljetter 75 öre.

Rörande biljetter till affonnetten och samkväm komma meddelanden att senda läsarna.

Mathilda Staëlvon Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Malmorgsgatan 3, Stockholm. Telefon 388, 289.

Familjerätt, Hyresrätten, Testa- menten, Bouppteckningar. Förring- ning från landsorten besvaras om- gående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576. f. d. Lå Vattungatan.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Kungsgatan 6, 6 tr. Hiss. Stockholm. Tel. 14799. 24 24

TANDLÄKARE

Tandläkare Carl Gustav Ageman Karivägen 70 (Hörnet av Skäppeplan) Montagnid enl. översensk. Tel. 77055. Medl. av Sjöhlms tandläkarförning

Tandläkare NILS GEJROT

Medlem av Sjöhlms tandläkarförning. Hornsgatan 54, 5 tr. Mottagn.enl.översensk. S. 35808

Tandläkare GRETA JOHANSSON

St. Eriksgatan 102 Tel. 81022. Montagnid enl. översenskommelse. Medlem av Sjöhlms Tandläkarförning

Tandläkare Alma Österlund

Medlem av Sjöhlms Tandläkarförning. Adolf Fredrikskyrkvägen 5-7. Stockholm. Tel. 4142. Rådfrågningstid: Vardagar i 1-1/2. Andra tider enl. översenskommelse.

Gymnastikdräkter

av tillt till alla åldrar, av typ på beställ- ning. Stout lager av N. F. -Livstycken för barn och vuxna. Promenadskölen bredare o. smalare med och utan hals, fläns och kan beställas i Anna Ahlström's Manufaktur och Kortvaruaffär, Öbögatan 9. Tel. Sö. 31184.

Advertisement for shoes with an image of a shoe.

Advertisement for Ida Norman - Skomagasinet, Humlegårdsgatan 6 - Tel. 78615

Advertisement for Rekommenderas REPARATION UTFÖRAS, Reella varor, Läga priser

Advertisement for Olga Eldmahl Modemagasinet, Kungsgatan 53. Tel. 10851 STOCKHOLM.

Vi behöva den stora suggestionen

Kring aktenskaps problem. II. Av ADA NILSSON

Vi må fodra aldrig så mycket att den äktenskapliga förbindelsen — med eller utan samhällets sanktion — skall ingå av utesändigt böjelse, som av sig själv förpliktat till trohet. Vi veta ändå att därmed är ingen säkerhet given för någon längre varaktig lycka. Bakslagskommer snart — under järnårens eller strax därefter. Inland kanske först efter tjuga års relativt drägligt samvaro.

Var ligger felet? I människornas stora okunnighet om kärlekslivets rytm och ans. I okunnighet om de fysiska och psykologiska förutsättningarna för ett samliv mellan man och kvinna, höra vi många säga.

Det må ursäktas mig att jag först ger läkarna ordet:

Läkarna borde vara självskrivna rådgivare på området, framhåller den holländske gynecologen, van de Velde. Men vår nu verkande läkargeneration torde i stor utsträckning sakna de nödvändiga kunskapsna. Därför vänder han sig till dem och till den intresserade allmänheten med sin stort anlagda studie över äktenskapet. Första boken bär titeln *Det fullkomliga äktenskapet* (Die vollkommene Ehe), en studie över dess fysiology och teknik. Den andra kallas *Motivian i äktenskapet* (Die Abweigung in der Ehe) där den uppkommer och bekämpas. Författaren behåder en tredje del nästa år: *Den äktenskapliga fruktsamheten*. Det märkliga är, att det egentligen var denna del, som han från början känt behov av att skriva. Men för att kunna mera allsidigt belysa även denna fråga måste han först söka skingra den rådande okunnigheten om det fysiska äktenskaps förutsättningar på gott och ont. Så tillkom första och andra boken.

Den äktenskapliga kärlekslyckans bygdnad har enligt van de Velde fyra grundpelare. I. Ett riktigt val av make. II. En god psykologisk inställning makarna emellan. III. En lösning av barnalstringsfrågan motsvarande vederbörandes önskan. samt för det sista och fjärde: Ett blomstrande och harmoniskt äktenskapligt samliv.

Undvik "Sömnmedel", de förslö Eder nervsystem och Ni blir lätt beroende av dem. Vid svårighet att insomna, använd Instantine; det skänker Eder strax den som erfordras för ett naturligt insomnande. Instantine är oskadligt, ej "vanbilnande". Säljes å apotek.

Man hänger sig med oerhörd grundlighet isynnerhet åt den sista av dessa grundpelare. Det synes mig, som om han därvid skjuter över målet — alla dessa detaljer är osmälbara åtminstone för lekmanen. I sin uppfattning av kvinnan är han starkt påverkad av Gina Lombroso och tar avstånd från Math. Væring. Och hur intressant det i och för sig kan vara att utreda människornas karaktärsolikheter i förhållande till deras kroppbyggnad betvivlar jag dock att, som van de Velde påstår »mången kommer att fråga sig: Skall jag välja mig en psykiskt-cyklotym eller en leptosom-schizotym make?»

Men vad hjälper all denna kunskap, om de psykologiska förutsättningarna felas, säga psykologerna och nerläkarna, läggande fram sina synpunkter. Jag pekar i detta sammanhang på Dr. Poul Bjerrers nyligen utkomna bok: *Äktenskapsönskan*, som på ett välgörande sätt kompletterar van de Velde. Då i Tidevarvet boken kommer att ägas en särskild granskning skall jag ej vidare ingå på den utan lämna herrar läkare. Låt oss höra vad några kvinnor säga. Margaret Sanger och Mary Carmichael Stopes, de kända förkämparna för födelekonsultationen, den ena i Amerika, den andra i England. Även de ha kommit fram till betydelsen av äktenskaps fysiska sida. De skriva på det hela taget enkelt och lättfattligt.

Med rent av från öppenhet behandlar fru Stopes i *Förlövande passion* (Enduring passion) samlivet alla detaljer, teoretiskt tråkiga men nog så betydelsefulla i det enskilda fallet. Ett nytt kapitel — i jämförelse med van de Velde — har tillkommit, handlande om mannens övergångsålder, det manliga klnakteriet och dess betydelse inom äktenskapet. Läsaren bör nu icke tro, att det endast är Mary Stopes, som konstaterar detta. Flera manliga läkare ha under de senaste åren skrivit böcker därom. Kunskapen är säkerligen nyttigt och behövs spridas.

Margaret Sanger har ägnat sin bok *Lycka i äktenskapet* (Happiness in marriage) till den nya generationen, som söker den lycka i äktenskapet, som är grundlägg på sanning. »Vår tid och den förgångna tidens stora tragedi är att män och kvinnor ha lärt livets första stora läxa för sent. Låt oss göra allt vad

vi kunna för att försöka den nya generationen från onödiga tragedier och förstörda liv.» — *Slivets krafter måste först byggas upp*. Livet är en kedja, där varje länk beror av den föregående.» Kravet på en abstinens ungdomstid under upväxtåren framföres alltså. Betecknande är att van de Velde i sin omfattande bok aldrig ord sig om ett anledningsnalkas detta viktiga kapitel. Dr. Bjerre däremot framhåller med styrka betydelsen för det kommande äktenskapet av vad han kallar barndoms- och ungdomstidens latensperiod, könslivets rytm eller periodicitet.

I Albert Londres bok om den vita slavhandeln möt vi kravet på *ndens* avhjälpande med avseende på de unga kvinnorna. Det var hans enda botemedel. Den faktor, som han själv karakteriserar som »den eviga efterfrågan», anser han tydligen inte ens kan ställas under diskussion. Men hur skall en man — eller kvinna med föresten — tillvanda och uppväxt i löskärlighet kunna med någon framgång taga upp och klara ett äktenskaps pårestningar? Det kan synas framförallt i våra dagar vara en utopisk fordran på ungdomen, att den under upväxtåren, sålunda in på 20-talet, skall läta »slivets krafter byggas upp.»

Men större förändringar i tanke och handlingssätt ha skett under historisk tid.

Vi behöva blott den stora suggestionen.

Polskt och skånskt

TVÅ BARNDOMSHISTORIER

Egendomligt nog, ha två av Sveriges mest berömda författarinnor denna bost fallit på samma tanke: att skriva sitt eget livs historia. Med det gamla ordet i tankarna att en människas bästa verk är hennes eget livs roman, gå vi till läsningen av de bägge med intresserad spänning: De äro varandra så olika som möjligt både till innehåll och form. *Minas* är en regelrätt släktkronika med många vackra porträtt och släkttavla. Allt går här tillbaka på data, fakta, muntligt och skriftligt tradition. *Anna-Lenah Elgströms*: Den kloka Elsas ter sig i allt som en vanlig roman och läsaren kan blott på aningens väg sluta sig till: att den skånska barndomshistoria, den omspänner i mycket återspeglar på porträtt och konflikter som återgå till författarens barndom.

Marika Stjernstedt presenterar sina fina anor — på modern polsk adell med halbsvart namn, på fädernens en finsk-svensk ämetsmannasäkt — med en historisk noggrannhet, som kan försätta en genealog i hänsynsknäck. Men hennes bok skall nå långt utanför både genealogernas lilla skara och den stora läsarens allmänhet, som med samlig förakt för uppdikade böcker endast litteratur levnadsteckningar är sist bibliotek. Dessa två kategorier beteckna snarast ett nyförvärt till Marika Stjernstedts gamla läsarkrets. Att »Mitt och de minas» är lika lästervärd och nästan lika spännande som någonsin hennes romaner. Så skildras t. ex. livet på morföräldrarnas gods i Polen med deras för oss främmande seder och bruk, deras landsflykt till Paris, des diplomatiska försök att blicka zaren för en förment polsk-nationell konspiration och mormoderns heroiska motståndning för att trots ekonomiska bekymmer fostra en storbarnsrika, på avstånd skymta bland originala, släktingar »Tante Balaces» i den fransk litteraturhistoria så vittomtalade grevinnan Eve Hanski, vilken författarinnan försvårar mot hennes franska belackare under hänvisande till den ömtaliga ställning hon intog i Polens högaristokrat. Hon stöder sig här på samma brev, som ligga till grund för Remé-Benjamin skildring av Balaces liv och kärlekshistoria, vilken för när är sedan utkom på svenska.

Ur sitt fädernes bar Marika Stjernstedt ej kunnat draga mycket romantik — dock har en karolin bland de sina, som genomlidit en lång fångenskap i Sibirien. Med bokens sista tredjedel börjar så författarinnans egen barndomskildring med ginton av livet i 1870-talets Stockholm. Det kan inte hjälpas, att det ter sig fattigt och intresselöst, ja, dömande ur kulturell synpunkt och samma intryck gör Upsala, där också några barndomsår tillbringas.

Med större intresse följa vi den 13-åriga Marika i klosterpenionen i Paris och på hennes besök hos släktingarna i Polen och vi förstå författarinnans i förordet uttalade tack-samhet över de vidare utsikter, som givits henne tack vare en internationell härstämning och uppföstran.

»Den kloka Elsas» är en barndomshistoria från Skåne om ett brådmorger barn, som tidigt får se livet sådant det är. Fadern ger sig efter misslyckade och misstänkta spekulationer över till Amerika och modern, som är av verkligt här svårt att hålla uppe hemmet. Elsa är den äldsta, är ful och klumpig och blir därför »askungen» i familjen. En gammalväs plömt skymtar redans tidigt bakom hennes glassögon och därför kallas hon gärna »den kloka». Under hemmets tryck och köld blir hon ett förteget och inåtvänd barn, vars rika fantasi till slut tar sig den enda möjliga utvägen — vers och romanskrivning. Hennes barn»uggfru Emma — för övrigt en av våra huvufvfigurer i boken — har närt hennes fantasi med vilda äventyr och spökhistorier. Den lille Herman, hennes jänmrige vän, är det som väcker till liv och delar hennes barnliga drömmar och tankar. Det är också för att roa honom, då han ligger sjuk och snart skall dö, hon sätter ihop sin första roman med bollar och ånglar, där hjälttan med en lycka irrar omkring på den sydamerikanska heden sökande sin döds-slagande älskare. Då hon under sitt ivriga författande kommer att läsa Annie Quidings nyutkomna »Videhuss» blir hon dock tveksam inför sina utsikter att nå berömmelse genom böcker. Ty så belevade och cirklade människor som i »Videhuss» skulle hon aldrig kunna beskriva och på omslaget betecknas dock denna prudential bok som »en god och konstnärlig roman.»

Eljest intar det litterära litem på sin Elsas barndomshistoria. Ja, den person, som tecknats med störst kärlek, är motsatsen till litterär, den trofaste Emma, barnjunningskon, som blir gift med en fränsningskapten. I sin karga svenskhet är det alltid hon som finner den rätta handlingen, vägled av sitt hjärtas godhet. Det är en vacker trotjänaretyp, som man aldrig glömmar.

»Den kloka Elsas» är som Anna-Lenah Elgströms böcker boka varia det full av känslor och skiftande stämningar, som göra den varm och levande. Att materialet denna gång legat verkligt närmare än eljest, synes mig också ha gett boken en mer än vanligt fast och enhetlig komposition.

E. W.—ms.

Marika Stjernstedt: *Mitt och de mina*. Bonniers 9. — *Anna-Lenah Elgström*: *Den kloka Elsas*. Bonniers, 7: 50.

Gertrud Liljas
nya noveller
Människor
»peka på en utsökt konstnärlig, lika ypperligt iakttagerska som berättarska.»
Nya Dagligt Allehanda
»Ingen kan undgå att tillerkänna Gertrud Liljas noveller en rangplats.»
Lunds Dagblad
5: 50
BONNIERS

VI STÅ TILL TJÄNST

<p>Antikvariat De böcker Ni söker finner Ni säkert i Ebba Asplingtons Antikvariat-Bokhandel Ordningsgata 781 Sveriges 52 Tel. 3304, N 11015 N 3052 Obs! Rätt gvet för Foto- och skulpturbilder! Fylla-Bokhandel till 228-Torshamn Kärnan</p>	<p>Fotomagasinet HOLLINGER'S FOTOMAGASIN 38 Malmskillnadsgatan 38 Stockholm Tel. Norr 106</p>	<p>Korsetter Twilfit Nybergsgatan 11 Telefon 758 51, 758 54 Stockholms största specialaffär för Korsetter o. Brösthållare Priser enastående låga</p>	<p>Radorör Tag Triotron radiorör till 20 p. blått, re- sultat och öko-ekonomi miska i ström/bränning, 2 och 4 volts typer med Dansk emne avvägvisande glödd- rikt. Fabriknederlag A. B. Nickels & Toden Stockholm 16</p>	<p>Tenn Gamma Tenngeruteriet Ed. A. B. Gamma Sattensonska H a m n s t a n 34 Tel. Norr 5102</p>
<p>Damväskor "VÄSKAN" finnes Kungälv 23 - Tel. 14412, N. 2113 Sista lagen av Damväskor o. Resoriter Preveder, Preveder, Damväskor Reparation utföres Egna fabriker Foto-Ateljé Tappersons Fotografateljé Östermalmstorg 5, 1 tr. (Nya huset) Tel. Östermalm 9191</p>	<p>Hemsalv Skandinavisk Konstiti- Engelbrektsg. 3 (Tryggs hus) Stockholm. — Tel. N 743 (Grundad 1896) Nationaldräkter, Hemsalv, Hemslöjdevärdar, Handar- beten, Trårbeten och Handarbetsmaterialier Juvelerare C. O. RÄSTRÖM Juvelerare St. Eriksgratan 100 Telefon 87820 Guld — Silver — Juveler</p>	<p>Musikhandeln Östermalmstorg 4 rekommenderar sina 1a Pianon. stor sortering av grammofoner o. skivor, stränginstrument med till- behör. Vårdsamt Carl Rahm</p> <p>Optik KARTOWOPTIK 16 Vetensk.Ogundersök. o. Dipl. Optiker</p>	<p>Sjukvårdsaffär Det bästa inköpställe av färg, kemikalier och sjukvårdsartiklar. G. ENGSTRÖM Färg- och Kemikalieaffär. Tomtebgatan 35 Tel. Vasa 4293</p> <p>Strumpor Letterstedt STRU MP SPECIALISTER Drottninggatan 21, Stockh 01m</p>	<p>HAMRAT och MATT TENN Textil Sancta Birgittaskolan Birger Jarlgatan 20, Stockholm Telefon 14108 Guldmedaljen i Paris 1925 TEXTILÄRBETEN för hemmet och kläddräkten Vilostolar BEKVÄMA VILSTOLAR Ett fteral modeller, med tyg enligt kundens egen smak, till olika priser Tel N 11133 Förstklassig tillverkning WENZELL, Mäster Svanögatan 10</p>

